

JUPÂN DUMITRACHE: Eu am ambiț, domnule, când e vorba la o adică de onoarea mea de familist...

IPINGESCU: Rezon!

JUPÂN DUMITRACHE: Apoi să știu de bine că intru în cremenal! Să ma văz eu numai că se ține bagabontul după mine, și lasă-l...

IPINGESCU: Care bagabont?

JUPÂN DUMITRACHE: Ei! iaca... un bagabont! de unde-l cunosc eu?

IPINGESCU: Apoi, dacă nu-l cunoști, de unde știi că-i bagabont?

JUPÂN DUMITRACHE: Asta-i! Una vorbim și bașca ne-nțelegem. Dar de! ai dreptul; nu știi ce mi s-a întâmplat, nu știi cum mă fierbe el pe mine de două săptămâni de zile... Nu că mi-e frică de ceva, adică de nevastă-mea... să nu...

IPINGESCU: 'Aida de! Coana Veta! Mie-mi spui? n-o știu eu?...

JUPÂN DUMITRACHE: Nu că mi-e frică... dar am ambiț, domnule; când e vorba la o adică de onoarea mea de familist...

IPINGESCU: Rezon!

JUPÂN DUMITRACHE: Bagabontul...

IPINGESCU: Că bine zici! începuseși să-mi spui istoria.

JUPÂN DUMITRACHE: Stai s-o iau de la cap.

IPINGESCU: Stau.

JUPÂN DUMITRACHE: Știi dumneata că la lă-sata secului am mers la grădină la «Iunion»; eram eu, consoarta mea și cumnată-mea Zița. Ne punem la o masă, ca să vedem și noi comediile alea de le joacă

Ionescu.¹ Trece așa preț ca la un sfert de ceas, și numai ce mă pomenesc cu un ăla, cu un bagabont de amplotiat...

IPINGESCU: De unde știi că era amplotiat?

JUPÂN DUMITRACHE: După port nu seamăna a fi negustor. Mă pomenesc că vine și se pune la altă masă alături, cu fața spre masa noastră și cu spatele la comédie. Șade rezemat într-un peș², șade, șade, șade, și se uită lung și galiș la cocoane, se uită, se... Eu, cum m-a făcut Dumnezeu cu ambiț, mă scol ca să plecăm; cocoanele nu! că să mai ședem, că încă nu s-a isprăvit comedia. Încep să mă-ncruntez la bagabontul și mai că-mi venea să-l cârpesc, dar mi-era rușine de lume; eu del! negustor, să mă pui în public cu un coate-goale nu vine bine... Mai mă uit eu încolo, mai mă fac că nu mă sinchisesc de el... bagabontul cu ochii zgâiți la cocoane; ba încă-și pune și ochilarii pe nas. Tii! frate Nae, să fi fost el aici să mă fiarbă așa, că-i sarea ochilarii din ochi și giubenul din cap, de auzea câinii în Giurgiu.

IPINGESCU: Rezon!

JUPÂN DUMITRACHE: În sfârșit, se isprăvește comedia. Ne sculăm să plecăm; coate-goale se scoală și dumnealui. Plecăm noi, pleacă și dumnealui după noi. Eu îl vedeam cu coada ochiului; dar nu vream să le spui cocoanelor, ca să nu le rușinez. Știi cum e Veta mea,... rușinoasă.

IPINGESCU Mie-mi spui? n-o știu eu?... Ei?

JUPÂN DUMITRACHE: Ei! Apucăm pe la Sfântul Ionică ca să ieșim pe Podul-de-pământ, – papugiul cât colea după noi; ieșim în dosul Agiei³, – coate-goale

¹ I.D. Ionescu, cântăreț și director de trupă în epocă.

² Latură, coastă.

³ Prefectura de poliție.

după noi; ajungem la Sfântul Ilie în Gorgani, – mof-tangiul după noi; mergem pe la Mihai-Vodă ca să apu-căm spre Stabilament, – mațe-fripte după noi... Eu trăgeam cu coada ochiului... fierbeam în mine, dar nu vream să spui cocoanelor...

IPINGESCU: Rezon! ca să nu le rușinezi.

JUPÂN DUMITRACHE: Știi cum e Veta mea...

IPINGESCU: Rușinoasă, mie-mi spui?

JUPÂN DUMITRACHE: Când să apucăm de la Stabilament în sus, mă uit înapoi cu coada ochiului și nu mai văd pe coate-goale. Mai mergem ce mai mer-gem, mă uit iar... mă iertase bagabontul.

IPINGESCU: Jupân Dumitrache, adică să am par-don de impresie, eu gândesc că numa' ți-ai făcut spai-mă degeaba. Poate că omul o fi șezând prin partea locului, pe Dealul Spirii. Ei! a venit și el la grădină ca și dumneavoastră, a stat și el până la isprăvitul comediei, și s-a nemerit să apucați tot pe-un drum ca să vă întur-nați la domiciliu. El a rămas la al lui și dumneavoastră ați mers înainte.

JUPÂN DUMITRACHE: Așa am crezut și eu în-tâi, dar stai să vezi!... A trecut după aia o săptămână la mijloc. Îmi cam și uitasem eu de istoria bagabontu-lui; gândeam și eu: poate c-o fi stând coate-goale prin partea locului, – bunioară vorba dumitale. Așa, zice cumnată-mea ieri: «Nene, hai deseară la „Iunion” la Ionescu!» Cum auzii eu de «Iunion», mă făcui verde la față. «Ce să mai căutăm la comediile alea nemțești¹, niște mofturi; dăm parale și nu înțelegem nimica;

¹ Repertoriul trupei lui I.D. Ionescu conținea cântece în mai multe limbi: română, germană, idiș, franceză și engleză; «nem-țești», termen popular generic pentru «străine».

mai bine punem banii în buzunarul ălălalt și zicem că ne-am dus.» – «'Aide, nene, zău! parol! să n-ai parte de mine și de Veta.» Ei! când am auzit așa vorbă mare, n-am putut pentru ca s-o tratez cu refuz.

IPINGESCU: Rezon!

JUPÂN DUMITRACHE: Ei! haide!... dar unde mă gândeam eu că o să mi se întâmple un așa ceva. Ne ducem. Ședem la o masă mai la o parte; ședem cât ședem, și începe comedia. Nu știu cum mă-ntorc cu ochii înapoi, și pe cine gândești că văz la masa de la spate?...

IPINGESCU: Pe bagabontul...

JUPÂN DUMITRACHE: Pe coate-goale, domnule, pe moftangiul, pe mațe-fripte, domnule! Fir-ai al dracului de pungăș!... Bagabontul, nene, cu sticlele-n ochi, cu giubenul în cap și cu basmaua iac-așa scoasă. Cum m-a văzut – că trebuie să fi fost schimbat la față, cum sunt eu când mă necăjesc (*iși mângâie favoritele*) – cum m-a văzut, a sfeclit-o... A întors capu-ncolo și a început să bea din țigară știi așa, niznai. Dar mă trăgea cu coada ochiului. Mă-ntorc eu iar la loc și mă fac că mă uit la comedii, se-ntoarce și bagabontul iar cu ochii la cocoane!... mă uit iar la el, iar se-ntoarce-ncolo;... mă-ntorc iar la comedii, iar se uită la cocoane... mă uit iar la el, iar se-ntoarce-ncolo; mă-ntorc iar la comedii...

IPINGESCU: Iar se uită la cocoane...

JUPÂN DUMITRACHE: Ei! iac-așa m-a fiert fără apă toată seara...

IPINGESCU: în sfârșit?

JUPÂN DUMITRACHE: În sfârșit... plecăm; coate-goale după noi. Era să mă-ntorc în poarta

«Iunionului», să-i zic numa': «Ce poștești, mă musiu?» și să-l și umflu; dar știi, am ambiț; m-am gândit: eu negustor... să mă pui în public cu un bagabont ca ăla, nu face...

IPINGESCU: Rezon!... Ei! pe urmă?

JUPÂN DUMITRACHE: Pe urmă s-a ținut iar gaie după mine.

IPINGESCU: Până la Stabilament...

JUPÂN DUMITRACHE: Da, până la Stabilament! S-a ținut după mine până la răscruci, știi, unde vrei s-apuci spre cazarmă. Ce ziceam eu? «Haide, drace, hai-de! să intri tu pe strada lui Marcu Aoleriu ori Catilina și lasă!.. Aveam de gând să intru cu cocoanele în casă, să trimit repede pe Chiriac pe poarta de din dos pe maidan să-i iasă înainte, și eu să-l iau pe la spate,... să-l apucăm la mijloc pentru ca să-l întreb: «Ce poștești mă musiu?» și să-l și umflu!... Și dacă nu-i ajungea, să-mi tai mie favuridele! (*își mângâie favoritele.*)

IPINGESCU: Ei! dacă nu-i ajungea, despărțirea¹ e aproape; să fi poftit la mine la despărțire cu lăcrămație, că-i împlineam eu cât îi mai lipsea.

JUPÂN DUMITRACHE: A avut noroc! mare noroc a avut bagabontul; a scăpat!

IPINGESCU: Iii! păcat... Cum?

JUPÂN DUMITRACHE: Când am trecut eu de răscruci cu cocoanele, și bagabontul era să intre după noi în uliță, a ieșit haita de câini de la maiorul din colț, și i-a tăiat drumul lui coate-goale. Am lăsat pe Zița acasă, m-am suit degrab cu Veta sus, am trimis

¹ Circumscripție.

pe Chiriac repede în maidan, eu i-am ieșit înaintea pe-
te uluci tocmai pe la prăvălia lui Bursuc; dar... geaba!
până să ieșim noi, fugise bagabontul!

*(Se aude glasul lui Chiriac strigând afară: «Spiridoane,
Spiridoane!»)*

IPINGESCU: Iacătă vine Chiriac. Să n-auză.

JUPÂN DUMITRACHE: Aș! de el nu mă sfiesc.
La din contra, el știe toată istoria, i-am spus-o de la
început... Atâta om de încredere am... Băiat bun!...
ține la onoarea mea de familist. Dacă nu l-aș fi avut
pe el, mi-ar fi mers treaba greu. Eu, știi, cu negustoria,
mai mergi colo, mai du-te dincolo, mă rog, ca omul
cu daraveri, toată ziua trebuie să lipsesc de-acasă. Pe de
altă parte, ce să-ți spui! am ambiț, țiiu când e vorba la
o adică la onoarea mea de familist. De! când lipsesc eu
de-acasă, cine să-mi păzească onoarea? Chiriac săracul!
N-am ce zice! onorabil băiat! De-aia m-am hotărât și
eu, cum m-oi vedea la un fel cu meremetul¹ caselor, îl
fac tovarăș la parte și-l și însor!

IPINGESCU: Da... coana Veta ce zice?

JUPÂN DUMITRACHE: Consoarta mea?... Ce
să zică?... De! ca muierea... mai ursuză. Am cam bă-
gat eu de seamă că nu-l prea are ea la ochi buni pe
Chiriac; dar – știi cum m-a făcut Dumnezeu pe mine,
nu-i trec muierii nici atitica din al meu, – i-am zis pe
șleau: «Nevastă, e băiat onorabil și credincios; n-ai ce-i
face: ce-i al omului e al omului!»

IPINGESCU: Rezon!

¹ Reparația.

SCENA II

ACEIAȘI – CHIRIAC

CHIRIAC (*intrând prin fund*): Jupâne, trebuie să facem mandat de arestare pentru Tache pantofarul de la Sf. Lefterie; nu vrea să iasă mâine la izirciț cu nici un preț.

JUPÂN DUMITRACHE: Dar pentru ce nu vrea?

CHIRIAC: Zice că-i bolnav. Am trimis gornistul de trei ori la el cu biletul, și l-a primit cu refuz. Zice mă-sa că nu poate umbla, că de-abia s-a sculat după lingoare.

IPINGESCU: Să dea ceferticat medical.

CHIRIAC: M-am dus eu la el chiar în persoană; zic: pe ce bază nu vrei să vii mâine la ezirciț, domnule? zice: sunt bolnav, domnule sergent, zice, de-abia mă țin pe picioare, nu pot să merg nici pân' la prăvălie, zice; zic: nu cunosc la un așa rezon fără motiv; zice: aduc martori, domnule sergent, că am zăcut o lună de zile, zice, întreabă și pe popa Zăbavă de la Sfântul Lefterie, zice, alaltăieri m-a grijit, m-a spovedit; zic: n-am eu de-a face cu popa Zăbavă, nu-l am pe listă, zic, eu pe dumneata te am pe listă; să te prezanți mâine la companie. – Acu, trebuie să-i dăm mandat, pentru ca să-l iau mâine dimineață.

JUPÂN DUMITRACHE: Să-i dăm, să-l iei! Ala-i de-al ciocoilor¹, îl știu eu; cât a umblat dânsul fel și chip să scape de gardă...

¹ Din partidul conservator.

IPINGESCU: Și eu îl am însemat pe musiu Tache la catastiful meu; e finul lui Popa Tache.

JUPÂN DUMITRACHE: Ei! vezi!

CHIRIAC: Lasă-l că nu se sfințește el cu mine, jupâne, îl pocăiesc eu... Ei! după aia pe nea Ghiță Țircădău nu l-a putut găsi gornistul de loc. A fost la el și ieri și astăzi cu biletul; cică n-a dat pe-acasă de trei zile!

JUPÂN DUMITRACHE: Pricopsitul de cumnatu-meu, n-aș fi mai avut parte de el! Cine știe în ce cârciumă s-a-nfundat!...

IPINGESCU: L-am văzut eu azi-dimineață, trecea pe la despărțire.

CHIRIAC: Mă duc să-i trimet gornistul cu biletul pentru mâine. (*iese repede.*)

IPINGESCU: Era afumat rău nenea Ghiță.

JUPÂN DUMITRACHE: Ei! bravos! asta e una la mână. Om stricat, domnule! Păi de ce am dezvorțat-o pe Zița de el, gândești? Nu mai putea trăi cu mitocanul, domnule...

IPINGESCU: Rezon!

JUPÂN DUMITRACHE: Fată frumoasă, modistă și învățată și trei ani la pasion, să-și mănânce ea tinerețele cu un ăla... Tot gândeam la început, că de! e tânăr, o să-i treacă mai încolo, o să-și vie la pocăință. Aș, ți-ai găsit! Țircădău și om de treabă! Eu, ca ăla, cumnat mai mare, cum am zice ca și un frate, tot i dam povețe fetii să mai rabde, să nu strice casa. Cu azi, cu mâine, a răbdat biata fată – biată să nu fie! – a răbdat cât a răbdat, până m-am pomenit într-o zi că vine țipând la mine, pe cum că: «Nene, moartă, tăiată, nu mai stau cu mitocanul, scapă-mă de pastramagiul! să știi de bine că mă

duc la mănăstire, pâine și sare nu mai mănânc cu el!» Ei! dacă am văzut ș-am văzut, zic: «Lasă, Zițo, zic, îți găsești tu norocul, n-a intrat zilele-n sac! acu e vremea ta! Lac să fie, că broaște destule!» – ș-am și dezvorțat-o. Apoi nu mai era de suferit așa trai. N-o mai maltrata, domnule, măcar cu o vorbă bună. Mă rog, o dată ce nu e bărbatul levent ce fel de casă să mai fie ș-aia?

IPINGESCU: Mie-mi spui? Nu i-am încheiat eu procestul-verbal atuncea noaptea, când a tratat-o cu insulte și cu bătaie?

(Chiriac reintră)

JUPÂN DUMITRACHE: Apoi de! n-a avut dreptul muieră să-l lase? Om fără ambiț, domnule, nu ținea la onoarea lui de familist! Un mitocan, mă rog; zice că-i negustor, alege-s-ar praful!

CHIRIAC: Jupâne, da' deseară știi că ești de rond... mergi?

JUPÂN DUMITRACHE: Mai e vorbă! cum să nu merg? De ce m-am îmbrăcat? nu vezi?

CHIRIAC: Jupâne, da' faci toate posturile? nu-i așa? Nu sunt multe... până pe la două după douășpce le isprăvești.

JUPÂN DUMITRACHE: Așa, cam pe la două după douășpce ca totdeauna... Chiriac băiete, *(îl trage la o parte)* ia vezi tu... mă știi că am ambiț, când e vorba la o adică, ți-u la...

CHIRIAC: Lasă, jupâne, că doar nu mă cunoști de ieri de-alaltăieri.

SCENA III

ACEIAȘI – SPIRIDON – (aducând o gazetă)

JUPÂN DUMITRACHE *(lui Spiridon)*: Dar mai mult nu puteai să șezi, mă?

SPIRIDON: Vezi că era mulți muștirii, jupâne, până să-mi dea madama gazeta.

(Îpingescu ia gazeta)

JUPÂN DUMITRACHE: Mă Spiridoane, fii băiat de treabă, mă, că iau pe sfântul Niculae din cui; știi că i-am pus sfârcul nou de ibrișim, să nu-i fac safta pe spinarea ta!

SPIRIDON: Da' de ce, jupâne?

JUPÂN DUMITRACHE: Atâta-ți spui eu ție: 'aida! du-te iute și cere cocoanii să-mi dea sabia și cintironul. *(Spiridon pleacă.)* Chiriac băiete, *(îl ia la o parte)* ia vezi, știi că am ambiț, țiu când e la o adică...

CHIRIAC: Lasă, jupâne, mă știi că consimț la onoarea dumitale de familist.

JUPÂN DUMITRACHE: Ei! ia vezi...

CHIRIAC: N-ai grije, jupâne... Eu mă duc să închiz cantorul și magazia. *(cătră Îpingescu, care, de când a adus Spiridon gazeta, a sorbit-o cu ochii pe toate fețele.)* Bonsoar, nene Nae.

IPINGESCU: Salutare, onorabile!

(Chiriac iese, prin fund, după ce a schimbat gesturi de înțelegere, despre onoarea de familist cu jupân Dumitrache.)